Montjoi reneix: el projecte faraònic que recupera un mas històric i tota una vall a Roses

Descendent d'una família rosinca marcada per l'exili de la Guerra Civil, Larry Williams Pi-Sunyer impulsa la rehabilitació del mas Montjoi de Baix, abandonat des del 1961, i la recuperació de 95 hectàrees d'entorn natural al cor del Parc Natural del Cap de Creus, amb la voluntat de reconnectar amb les seves arrels familiars

Quan un arriba en cotxe a cala Montjoi agraeix que sigui novembre perquè, en aquests paratges, això és sinònim de solitud. Mirem a la dreta i contemplem el mar tranquil, però el nostre objectiu es troba a l'esquerra, rere una tanca abaixada. Ens ve a trobar Joana Burgués Pi-Sunyer, que ens introduirà en un dels projectes de recuperació més extraordinaris que s'han impulsat a la comarca els últims temps per part d'un particular. Es tracta de la rehabilitació de l'històric mas Montjoi de Baix, però també de tot l'entorn natural que l'embolcalla i dels tresors arqueològics que, fins fa pocs mesos i durant segles, reposaven oblidats al seu subsol. "Aquest és un repte faraònic", reconeix Burgués al final de la visita, mentre ens mostra on viuran els futurs masovers, una caseta on hi havia hagut una antiga cisterna d'oli o vi. Com a project manager que coordina la rehabilitacio, la recerca arqueològica i el pla del medi forestal a Montjoi de Baix, Joana Burgués ha vist com aquest somni creixia amb calma i esdevenia real gràcies a la passió del seu cosí, Larry Williams Pi-Sunyer, actual propietari del mas i de les 95 hectàrees que abasten pràcticament tota la vall integrada al cor del paratge natural del cap de Creus, un paradís per als humans, els ocells i tota classe de fauna que el visita. "És la màgia de Montjoi", justifica Burgués, la mateixa que va enamorar Larry Williams des del minut zero i que ha permès que, des del 2022, superant entrebancs, i amb molta paciència, aquest racó de l'Empordà vagi despertant després d'una llarga letargia.

S'ha respectat al màxim les parts originals i, fins i tot, s'ha reconstruït amb pedra de la torre. / Eduard Martí

Qui ha entomat el repte de retornar a la vida aquest mas oblidat és l'arquitecta Clara Solà-Morales, amb despatx a Barcelona. Formada a la Universitat de Harvard i bona coneixedora de la manera de construir tant als Estats Units com a Catalunya, va entendre's molt bé amb Larry Williams, que, finalment, li va encarregar el projecte. El desafiament era important, ja que el mas Montjoi de Baix està catalogat com a Bé Cultural d'Interès Local (BCIL) des del 1993 i protegit com a Bé d'Interès Cultural (BIC) des del 1988 per diferents elements, un d'ells la torre de defensa de planta quadrada, documentada entre els segles X i XI. Quan es va adquirir la propietat, però, la torre ja es trobava mig enrunada a causa d'un fort temporal del 2011 i, arquitectònicament, van decidir que era més fàcil enderrocar-la totalment i aixecar-la de nou de manera similar. A la resta de l'edifici, molt malmès, s'ha preservat tot el que ha estat possible de l'original —molt més a la façana posterior que a la principal—, diferenciant-lo clarament de les parts noves. Ho han fet seguint una tècnica ancestral que ja s'emprava a la prehistòria, la construcció ciclòpia, aprofitant l'aigua d'una font perduda que han

localitzat i recuperat i reutilitzant la pedra de la torre antiga. Un fet sorprenent és que l'edifici no tenia fonaments, "havien edificat directament sobre la terra i ha calgut anar 50 centímetres avall per posar-ne", explica Burgués. Uns treballs que són lents i dels quals s'encarrega amb molta cura una empresa de Llançà especialitzada en el treball amb pedra.

Joana Burgués en el pati interior del mas on es preservarà la volta. / Eduard Martí

La gent que va viure antigament en aquest mas, de quasi 500 m², era autosuficient. Se sap que tenien un trull d'oli perquè s'han trobat elements com la premsa, que s'ha donat a l'Ajuntament de Roses, la canal de la façana per portar l'aigua i el molí que s'instal·larà al jardí. El trull ocupava una estança que amb la reforma farà les funcions de menjador informal i que connectarà amb un pati interior on s'ha preservat una arcada que, a través d'una escala, donarà accés a la part superior de la casa. Allà hi haurà una gran terrassa que aportarà llum a la primera planta i a l'habitació principal. A baix, la cuina i una gran estança a doble alçada amb un sostre de bigues de ferro fos, material que també s'emprarà al terra. L'interior del nou habitatge tindrà un estil clarament modern. "Tot l'equip que treballa a l'obra és de l'Empordà", referma Burgués, que no amaga com de complex ha estat el procés, amb dos anys per aconseguir tots els permisos i cenyir-se a les restriccions del parc natural, com ara la impossibilitat de posar plaques solars. En un edifici a tocar, que anomenen la caseta, hi anirà un estudi per a les visites i l'habitatge del futur masover que disposarà la propietat.

En aquesta estança van trobar la premsa i les pedres del trull d'oli. Aquí s'instal·larà el menjador. / Eduard Martí

El mas Montjoi de Baix conserva moltes històries dins dels seus murs, moltes d'elles vinculades a la família Casabosch Thos que l'havien habitat des del segle XV i fins a l'any 1961 quan l'últim masover va deixar el mas —era el temps del boom turístic, un negoci molt més lucratiu— i aquest va quedar del tot abandonat, amb moltes de les estructures esfondrades, a diferència del que li va passar al mas Montjoi de Dalt, que també va heretar una branca de la família, però que sempre s'ha mantingut viu gràcies a estar habitat. Com entren els Pi-Sunyer en aquest escenari? La família era originària de Roses, però la Guerra Civil Espanyola els va conduir a l'exili. Un d'ells, Jaume Pi-Sunyer Bayo va anar a Mèxic amb la dona i els fills i el 1943 ja van traslladar-se a Nova York. Un d'aquests fills era la mare de Larry Williams, Berta Pi-Sunyer. "El meu cosí volia tornar a Roses, però volia una propietat peculiar per rehabilitar-la i des d'on veure aquest mar, el que els meus avantpassats a l'exili enyoraven", explica Burgués. No va ser tasca fàcil. Van caldre quatre anys de recerca i, posteriorment, força temps de negociacions amb els propietaris. "La família estimava molt la finca", justifica. També tenien sobre la taula l'oferta d'un fons d'inversió alemany que oferia més diners. Tot i que Williams, professionalment vinculat al negoci immobiliari a l'àrea de Vermont (EUA), a tocar del Canadà, no va aconseguir del tot igualar l'oferta, la idea que fos una família que "estimés el territori com ells" va pesar més en la decisió final. Ara, cada quatre mesos Williams visita Roses per veure l'avenç dels treballs i s'emociona amb cada canvi. La seva voluntat és viure al mas sis mesos l'any.

Durant els treballs s'ha recuperat una font natural de la qual raja aigua potable i una bassa plena de vida. / Eduard Martí

D'altra banda, que la finca es trobi dins el parc natural del cap de Creus ha portat els propietaris a desenvolupar un pla tècnic de gestió forestal. La voluntat és sanejar tot el terreny, eliminar

progressivament els arbres que no siguin autòctons, així com anar recuperant el conreu d'olivera i vinya, tal com es feia antigament, i els camps de cultiu. En aquest projecte també s'implica l'arquitecte del paisatge Martí Franch Batllori, col·laborador habitual de Clara Solà-Morales i responsable de la restauració del paratge de Tudela-Culip (Club Med) al parc natural del cap de Creus. També caldrà tenir present la diversa fauna que atrau la vall que compta amb un microclima propi. Per una banda, trobem les vaques transhumants dels Pirineus que hi fan estada uns mesos; les cabres que es volen introduir per netejar el sotabosc; els cabirols i els senglars que s'hi passegen a plaer.

Notícies relacionades i més

Exemplar de l'ocell més petit d’Europa i que s'ha trobat a Montjoi. / Cedida

Montjoi també atrau investigadors. Per una banda, un grup d'ornitòlegs visiten la vall un cop al mes per fer estudis sobre els ocells que hi tenen l'hàbitat i els mesos de setembre i octubre s'hi instal·len per seguir la seva migració. Des de Montjoi també es pot admirar l'àliga de cuabarrada, que viu al penya-segat, i un exemplar impressionant de duc, un mussol que surt al capvespre i que sorprèn. Finalment, entorn de la font recuperada, un equip de biòlegs del parc natural està estudiant els amfibis i les algues que viuen a la bassa.

Subscriu-te per seguir llegint

Font de l'article: https://www.emporda.info/cultura/2026/11/21/montjoi-reneix-projecte-faraonic-recupera-un-mas-historic-tota-una-vall-roses-136334948.html